

4-дәріс

ҚАЗАҚСТАННЫҢ
АШЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ МЕНШІК ҚҰҚЫҒЫ, 3-БӨЛІМ

Зиян келтіру

Кітап: Интеллектуалдық меншік құқығы, 3-бөлім

Дәріс: Зиян келтіру

Дәріс авторы: Айгерім Құсайынқызы

Өтініш беруші жалған әрекетті дәлелдейтін үшінші және соңғы элемент - бұл жауапкердің дұрыс көрсетпеуі салдарынан олар зардап шеккен немесе зардап шегуі мүмкін.

Бұрмалануға байланысты соттар таныған зиянның төрт түрі бар: қолданыстағы сауда мен кірісті жоғалту; әлеуетті сауданы жоғалту және оның пайдасы; беделге нұқсан келтіру және өзгерту. Екі жағдайда да аз немесе айтарлықтай шығын болуы керек. Егер беделге келтірілетін залал келешектегі шығындарға қатысты болса, залал да алдын-ала болжануы керек.

Залалдың ең көп таралған түрлерінің бірі - бұрмалану сауда-саттықты бұрып жібереді және осылайша талапкерден жауапкерге пайда әкеледі. Бұл қате жаңарту тауарлар мен қызметтердің шығу тегі немесе шығу тегі туралы шатасулар туындаған кезде орын алады. Бұл жағдайда келтірілген залал өздігінен көрінеді: бұл тауарларды немесе қызметтерді сатудан түскен пайданың жоғалуы, талапкер зардап шегеді. Зиянның бұл түрі тараптар ұқсас тауарлармен немесе қызметтермен айналысқан немесе ұқсас салаларда жұмыс істеген кезде ғана пайда болады.

Сонымен қатар соттар талапкер келешектегі пайдадан айырылуға алып келетін жағдайда залал келуі мүмкін екенін мойындайды.

Маңыздысы, ықтимал пайданың жоғалуы жаңа өріске шығу мүмкіндігін жоғалтуды қамтиды. Мұны, мысалы, Lego, Lemelstrich, лега атымен сатылатын жарқын түсті пластикалық бақша спринклерлерін сатқан Лемельстриге қарсы балаларға арналған құрылыс блоктарын өндіруші әйгілі Лего жасаған акция. Lego-ның беделі балалар ойыншықтарынан тыс, бақшаға арналған бүріккіштерді қосқанда, Falconer J айыпталушының бау-бақша жабдықтарына қатысты лега атауын қолдануы Lego-ның ізгі ниетін бұзуы мүмкін деп тапты. Лего гудвилі бақша жабдықтарына қолданылатындығын ескере отырып, талапкер оның атын бақша жабдықтары саласында жұмыс істеуге немесе осы салада лицензияланған немесе франчайзингке ие басқа трейдерлермен бірге пайдалану мүмкіндігіне ие болар еді.

Болашақ пайдадан айырылуға жауапкершінің әрекеті талапкердің өз белгісін лицензиялау қабілетіне нұқсан келтіретін және осылайша ықтимал лицензиялық кірістердің жоғалуына әкелетін жағдайлар кіруі мүмкін. Болашақ лицензиялық кірісті жоғалтуды залалдың тиісті нысаны ретінде тану атақты адамдарға олардың имиджін немесе жеке басын заңсыз пайдаланудың алдын алу үшін жолдан өтуге мүмкіндік береді.

Сондай-ақ, сот бұрмалаушылық шағымданушының беделіне теріс әсер еткен жағдайда залал келуі мүмкін екенін мойындайды. Талапкер кез-келген сауданы жоғалтпауы мүмкін, алайда бұрмаланушылық арыз иесінің беделіне теріс әсер етуі мүмкін. Бұл, әсіресе, талапкер жоғары сапалы тауарлармен немесе қызметтермен айналысатын жерде.

Соттар мойындаған залалдың түпкілікті нысаны - бұрмалаушылық шағымданушының ізгі ниетін бұзатын жерде. Жауапкердің жалған мәлімдемесі талапкердің белгісі үйреншікті немесе үйреншікті бола бастайды және нәтижесінде белгілі бір тауарлар мен құндылықтарды шақыру белгісінің бұзылуына әкеледі. Яғни, жауапкердің бұрыс әрекеті талапкердің белгісінің тарту күшін немесе ізгі ниетін төмендетеді. Маңыздысы, бұл тауар тауардың шығу тегі немесе шыққан жері туралы шатастырмайтын немесе беделге нұқсан келуі мүмкін емес жерлерде қолданылады.

Мұны, мысалы, Боллинджердің шешімінен көруге болады, онда талапкер Францияның Шампан ауданындағы өндірушілер тобының мүшелері болған, олар бұрыннан Ұлыбританияда «Шампан» ретінде танымал болатын табиғи жарқыраған шарап жасады. Талапкердің шампансы Шампан ауданында өсірілген жүзімнен екі рет ашыту процесі арқылы өндірілген. Талапкер жауапкерге испандық шампан деп аталатын өнімді сатқаны үшін шығарылған іс қозғады. Талапкер мұны қорғаушының сусыны Испанияда өсірілген жүзімнен жасалғандықтан, оны «Шампан» деп атауға жарамсыз болды. Danckwerts J географиялық өрнектерге қатысты істерді сауда сипаттамалары және ортақ іскерлік беделге қатысты істер ретінде қарады. Ол кетіп бара жатқанда, олардың тауарларына табиғи ассоциациясы жоқ атауы немесе сипаттамасын қосуға тырысқан трейдерлерді тежеп тастайтынын айтты, сондықтан бұл өнім шынымен көрсетілген бедел мен іскерлік беделді пайдалану үшін, атымен немесе сипаттамасы бойынша. Данккертс Дж өз тауарларын атауы мен сипаттамасы бойынша нақты сипаттауға құқығы бар адамдардың тек жеке адамдар емес, белгілі бір елді мекенде тауар өндіретін сынып болып табылатындығы маңызды емес деп қосты, мәні, сот талапкердің сыныптың басқа мүшелерімен бірге «шампан» атауында қажетті іскерлік беделге ие болғанын мойындады, өйткені ұжымдық гудвилл әрбір талапкерге аздап жылтырлық қосты. Ұжымдық гудвилл шампанның Франциядағы Шампан ауданынан шыққан, белгілі бір әдіспен жасалынған және шампан аймағынан алынған жүзімнен жасалынған жарқыраған шарапты білдіретініне негізделген. Осылайша, шампанның ерекше беделі болды, оны сол аймақтың өндірушілері ғана қолдана алады.

Әділетсіз бәсекелестіктің қағидаттарын және олардың Ұлыбританиямен байланысын қарастырамыз.

Кітап: Интеллектуалдық меншік құқығы, 3-бөлім

Дәріс: Зиян келтіру

Дәріс авторы: Айгерім Құсайынқызы

Жосықсыз бәсекелестік заңы бәсекелес нарықта төреші рөлін алады. Ол әділетсіз сауда-саттық әдісімен зардап шеккен трейдерлерге түзетулер ұсыну арқылы ойын ережелерін сақтайды. Жалпы ұсыныс ретінде ол өнеркәсіптік немесе коммерциялық мәселелердегі адал тәжірибеге қайшы келетін кез-келген 'бәсекелестік әрекетке тыйым салады

Базардағы бәсекелестік сөзсіз жеңімпаздар мен жеңілгендерді тудырады, сондықтан бұл шағымданушының келтірген зияны емес - сатылымды жоғалту немесе нарықтағы үлес - бұл әділетсіз. Оның орнына бәсекелестік мінез-құлық тыйым салынған нормаларды бұзбауы керек (i) теріс пайдалануды, (ii) теріске шығаруды немесе (iii) заңсыз иемденуді жүзеге асырады.⁸¹ Сондықтан зияткерлік меншік объектілерінің қорғалған санаттарын тануға қарсы әділетсіз әрекеттерді реттеуге назар аударылады.

Бүгінгі нарықтың шынайы көші әлі оңала қоймаған кезде қоғамдық зияткерлік меншік саласында жиі кездесетін құқық бұзушылық – контрафакталық таурларды заңсыз айналымға енгізіп, халыққа сатып, есепсіз пайда көру. Бұндай заңсыз сауданың, контрафакталық өнімдердің таралуына жол бермеу, авторлардың құқығын зияткерлік меншікті қорғау - Әділет басқармасының құзіретінде.

Контрафакталық өнім дегеніміз – еліміз бекіткен халықаралық келісім-шарттардың нормаларымызда отырып, өзінің жеке мақсатына пайдалану. Қазір еліміздің нарығында өзгелердің меншікті сандары саналатын тауарлардың жасалған көшірмелері баршылық. Бұдан зияткерлік меншіктің құқын бұзып, төленбеген салықтар, адам өміріне төнетін әр түрлі зиянды жасалымдар арқылы мемлекетке үлкен зиян келтіруде. Соның ішінде – азық-түлік, дәрі-дәрмек, киім-кешек, гигиена-санитариялық бұйымдар, құрылыс материалдары, тұрмыстық заттар, балалар ойыншықтары, тіпті әшекей бұйымдары т.с.с. заттар адамның ағзасының улануына, аллергиялық ауруларға апаруына, мүгедек болып қалуына зиянды әсерін көптеп тигізуде.

2009 жылғы 10 шілдеде «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне зияткерлік меншік мәселері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң қабылданды. Заңның негізгі мақсаты - «Авторлық және сабақтас құқықтар туралы» заңын Берн конвенциясының ережелеріне, Дүниежүзілік зияткерлік меншік ұйымының шарттарына сәйкес келтіру және Қазақстан Республикасының дүниежүзілік сауда ұйымына кіруін қамтамасыз ету болды.

Қазір еліміздің нарығында өзгелердің меншікті сандары саналатын тауарлардың жасалған көшірмелері баршылық. Бұдан зияткерлік меншіктің құқығын бұзып, төленбеген салықтар, адам өміріне төнетін әр түрлі зиянды жасалымдар арқылы мемлекетке үлкен зиян келтіруде.

Барлық әділетсіз бәсекелестік режимдер саудагерлер арасындағы қарама-қайшылықты келіспеушіліктердің белгілі бір формаларын болдырмауға тырысады, алайда бұл заңдардың институционалды формалары барлық юрисдикцияларда айтарлықтай өзгеше болады. Осылайша Франция өз режимін Өнерде келтірілген жалпы азаптау (деликаттау) ережелеріне дейін қадағалай алады. Азаматтық кодекстің 1382 және 1383 жж. Германия бір ғасырдан астам уақыт ішінде өзінің UWG заңдарының дәйекті итерацияларына сүйенді. Ұлыбританияда әділетсіз бәсекелестік туралы заң осы юрисдикцияда бар ма деген сұрақ туындайды. Париж конвенциясының 10 bis бабы бойынша жүктелген салыстырмалы түрдегі міндеттемелерді білу керек.